

Rysk informationspåverkan som varaktigt hot

Charlotte Wagnsson

Russian information influence as an enduring threat

On February 27 2022, the EU announced that it would ban the Russian state-sponsored platforms RT and Sputnik from the European media space. The controversial reaction demonstrates that European politicians take the destructiveness of authoritarian states' international broadcasting seriously. This article addresses the nature of the threat, conceptualised as 'malign information influence' (MII): information sponsored by authoritarian regimes or other hostile actors and projected through international broadcasting outlets across borders. The article explores reactions to Russian information influence and outlines key problems that it can cause, above all polarisation and the undermining of trust, media and democracy. It exemplifies Russian information influence towards the Ukraine and a number of other states and exposes different channels, strategies and techniques. Effects are briefly discussed. The article's key argument is that information influence should not be reduced to a problem of sudden 'campaigns' or 'operations'. It is an enduring, long term, threat.

Inledning: EU stoppar RT och Sputnik

Den 27 februari 2022 meddelade EU att de ryska statsfinansierade kanalerna RT och Sputnik skulle stoppas. På presskonferensen förklarade EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen att EU höll på att utveckla verktyg för att förbjuda deras ”toxiska och skadliga desinformation” i Europa (Europeiska kommissionen 2022a). Mediesanktionerna trädde i kraft den andra mars (Europeiska rådet 2022). Det Europeiska rådet tydliggjorde att Sputniks och RT:s sändningar (RT English, RT UK, RT Germany, RT France, and RT Spanish) skulle blockeras till dess att aggressionen mot Ukraina avslutats och Ryssland slutat att sprida ”desinformation” och utöva ”information manipulation actions” mot EU och dess medlemsstater (Europeiska rådet 2022). Under

Charlotte Wagnsson är verksam vid Institutionen för statsvetenskap och juridik, Försvarshögskolan.
E-post: charlotte.wagnsson@fhs.se

våren 2022 förbjöds ytterligare tre ryska kanaler (Europeiska kommissionen 2022c). Storbritannien införde motsvarande blockering av RT och Sputnik (BBC 2022). I USA sade satellitkanalen som spred *RT America* upp samarbetet med RT, varpå *RT America* lades ned. Amerikaner kunde dock fortfarande nå *RT International* (Darcy 2022).

Dessa politiska reaktioner ska ses mot bakgrund av att Ryssland förberett invasionen av Ukraina under lång tid, bland annat med hjälp av ett antal negativa narrativ om Ukraina och "Väst" (Khaldarova 2022; Nygren 2023: 185–186). Ukrainas ledning hade vid krigsutbrottet sedan länge uppmärksammat problemet med rysk statssänd television och hade förbjudit en mängd ryska kanaler (se t.ex. Freedom House 2017; Karmanau 2021). Men rysk informationspåverkan bedrivs även mot andra europeiska länder och även globalt. Flera länder inom EU hade redan tidigare straffat och förbjudit ryska statsstyrda nätplattformar. Tyskland förbjöd *RT DE* i december 2021 (Murray & Marrow 2021) och Estland, Lettland, Litauen och Polen hade tidigare agerat mot ryska statskontrollerade sändningar (Europeiska kommissionen 2022b).

Ryssland har i officiella policydokument under många år varit öppet med att information är en del av säkerhetspolitiken (Russian Government 2014; 2016). RT och Sputnik är centrala i ett nätverk av sammanlänkande ryska medieplattformar, som används för att påverka befolkningar i andra länder (Bradshaw m.fl. 2022: 6–10). Andra auktoritära och semi-auktoritära regimer lägger också resurser på informationspåverkan riktad mot medborgare i andra länder, genom vad som ska verka som normal och attraktiv nyhetsrapportering på engelska, spanska med flera språk, med hjälp av kanaler som iranska Press TV och kinesiska CGTN (Saunders m.fl. 2022: 700). Den ryska informationspåverkan är dock synnerligen systematisk och långtgående. Journalister som arbetar för andra statsstyrda medier – exempelvis Al Jazeera English och BBC World Service Radio – vill inte bli likställda med RT och dess "falska statspropaganda" (Wright m.fl. 2020: 623).

Vad är det då för slags hot som politiker reagerar mot och vilka problem kan det orsaka? Artikelns huvudsyfte är att påvisa att informationspåverkan inte är ett hot som tillfälligtvis dyker upp, utan ett ständigt närvarande politiskt problem som kan drabba demokratiska stater på olika vis. Framställningen baseras på en sammanställning och diskussion av författarens egen och andras forskning.

Först klargörs skillnaden mellan traditionell propaganda och modern informationspåverkan. Begreppet *malign information influence* (MII) presenteras. Följande stycke reder ut vad som kan komma till skada till följd av MII. Därefter påvisas omfattningen av problemet, genom exempel på rysk MII riktad mot olika länder. För att fördjupa förståelsen av hotet beskrivs MII mot Sverige i lite större detalj. Sedan presenteras tre strategier som Ryssland använder för att genom narrativ "småda", "skada" och "styra" motparten. Slutligen

presenteras aktuell forskning om effekter av rysk MII. Med grund i denna helhetliga genomgång av hotet återkommer författaren avslutningsvis till att rysk informationspåverkan inte ska ses som ett tillfälligt problem som endast kräver uppmärksamhet i samband med politiska val eller i andra kritiska situationer, utan som ett ständigt pågående och långvarigt hot mot individer och stater.

Ett nytt slags hot: Från propaganda till malign information influence (MII)

Informationspåverkan innebär i grunden maktutövning via kommunikationsprocesser, vilket inte är någon ny företeelse. Harold Lasswell (1927) identifierade och definierade redan i början av 1900-talet propaganda som politisk företeelse. Det finns dock en rad skillnader mellan gammaldags propaganda och modern rysk informationspåverkan.

För det första har traditionell propaganda ofta en ideologisk prägel. Modern rysk informationspåverkan driver dock inte nödvändigtvis en ideologisk linje. Den förhärskar inte heller det egna landet, åtminstone inte öppet. Den syftar inte heller till att manifesteras sammanhållning och försvarsvilja, som när president Zelenskyj idkade "selfie-diplomati" på Kievs gator den 25 och 26 februari 2022. Istället söker modern informationspåverkan ofta försvaga och skada andra (Wagnsson & Barzanje 2021: 245; Saunders m.fl. 2022: 701), exempelvis genom att splittra befolkningar och/eller underminera förtroende för folkvalda, myndigheter och medier (Ramsay & Robertshaw 2019: 67–91; Bennett & Livingston 2018; Bradshaw m.fl. 2022: 16–17, 21). Detta är särskilt problematiskt i en tid då demokratin är mer sårbar, eftersom den politiska polariseringen har ökat i många länder (Tucker m.fl. 2018).

För det andra skiljer sig dåtidens propaganda och nutidens informationspåverkan vad gäller omfattning och precision. Idag kan budskap skapas, sändas och spridas med en hastighet som före internets genomslag var omöjlig. Medan propaganda är en linjär företeelse, i meningen att avsändaren försöker påverka en bred publik, är modern informationspåverkan interaktiv och fragmenterad och beroende av att befolkningar i andra länder sprider den vidare (Mejias & Vokuev 2017; Till 2020: 2). Budskap kan också skraddarsys till olika grupper.

För det tredje sker modern påverkan ofta i det fördolda och på förljungen basis, exempelvis genom falska twitterkonton (Linville & Warren 2020). Medan äldre tiders informationspåverkan kunde bygga på lögn, som när Storbritannien spred falska rykten under andra världskriget för att påverka den tyska befolkningen (Argemi & Fine 2019), tar modern rysk informationspåverkan lögnen ett steg längre, genom att söka skapa en oförutsägbarhet och en osäkerhet som i förlängningen kan upplösa gränserna mellan det som kan anses vara sant och falskt. Ett exempel är nedskjutningen av det malaysiska passagerarplanet MH17 ovanför den ukrainska staden Donetsk i juli 2014, då rysk statsstyrd

media spred en mängd olika versioner av händelsen (Toler 2018). Ett annat är den så kallade Skripal-affären 2018, då den före detta spionen Sergej Skripal och hans dotter förgiftades, vilket följdes av en stortflod av information från Kreml i syfte att förvirra och dölja sanningen (Ramsay & Robertshaw 2019).

Genom att ta upp exempel på informationsspridning i samband med enskilda händelser riskerar dock denna artikels huvudbudskap att fördunklas. Rysk informationspåverkan bör inte ses som tillfälliga kaskader av lögnaktig informationsspridning vid tillspetsade tillfällen. En bättre metafor är en ständigt trögflytande å av information, i vilken fakta, lögn, manipulationer och alltför kraftigt vinklad information blandas. Ytterst finns det risk för att denna typ av informationspåverkan får individer att förlora tron på att det alls finns fakta att hålla sig till, när ett krig som det i Ukraina bryter ut. Christopher Walker (2018:13) beskriver detta i en omformulering av Joseph Nyes ”mjuk makt”-begrepp. Med ”skarp makt”, *sharp power*, avser han aggressiv kommunikation från auktoritära och semi-auktoritära stater, som ska så förvirring och underminera demokratiers centrala samhällliga institutioner som media och universitet. Edward Lucas (2022: 138–139) menar att detta dels sker genom statsstyrda medieplattformar som RT och Sputnik som sänder på en rad språk och når stora publikker i andra länder. En annan strategi är att påverka det inhemska medielandskapet i mottagarländerna, exempelvis genom att erbjuda gratis information via kanaler som Sputnik och på så vis försvåra för riktiga nyhetsbyråer och normal journalistik. Det kan också handla om att direkt försöka straffa och försvåra för nationella medier, genom hemlig finansiering och mutor.

Medieprofessorerna Bennett och Livingston (2018) understryker också faran i att externa krafter lierar sig med nationella medier för att underminera människors förtroende för institutioner och politik. De använder beteckningen *desinformation*. Denna term är dock problematisk, då den för tankarna till ”osanning”. Rysk informationspåverkan begränsas dock inte till direkta osanningar. Istället arbetar man ofta med att flytta företeelser ur sitt sammanhang, hårdvinkla och utelämna väsentliga delar av berättelser.

Forskare har haft svårt att enas kring ett begrepp för att beskriva fenomenet. I denna artikel används uttrycket ”malign information influence” (MII), definierat som ”illasinnad och skadlig information som finansieras av auktoritära regimer eller andra antagonistiska aktörer och projiceras genom internationella sändningar över nationsgränser” (Wagnsson 2020; 2022). ”Malign” kan översättas till både ”illasinnad” och ”skadlig”, vilket är passande, då denna typ av informationsspridning har ett illasinnat uppsåt och kan skada mottagaren. Nästa stycke handlar om just om skadeverkningar. Hur kan MII skada publikker i andra länder?

Vad står på spel?

Två nyproducerade avhandlingar behandlar frågan om vad som egentligen står på spel inför informationspåverkanshotet. Ördéns (2020: 13–23) huvudpoäng är att den mänskliga politiska omdömesförmågan är ett förbiset skyddsobjekt inför hotet med falsk eller vilseledande information som delas på internet. La Cour (2022: 308) konstaterar i en jämförande studie att politiker och myndighetsföreträdare i USA, Sverige och Tysklands sätter samma skyddsobjekt i fokus, men att betoningen varierar. I USA sätts identitet och värderingar i främsta rummet, följt av nationell säkerhet och demokrati. I Sverige betonas i fallande ordning demokrati, nationell säkerhet och samhällsammanhållning samt tillit till institutioner. I Tyskland sätts demokrati först, följt av samhällsammanhållning och därefter identitet/värderingar och tillit till institutioner.

En majoritet av svenska medborgare tycks också se informationspåverkan som ett potentiellt hot mot samhällsammanhållning, demokrati, tillit och säkerhet (Wagnsson 2020). På frågan ”På vilket sätt kan informationspåverkan utgöra ett samhällsproblem?” svarade ett representativt urval av svenskar som deltar i Novus Sverigepanel att informationspåverkan kan

- polarisera den svenska befolkningen (72 %);
- polarisera EU (48 %);
- försvaga demokratin (69 %);
- försvaga förtroendet för nyhetsmedier (68 %);
- försvaga förtroendet för politiker och/eller politiska institutioner (61 %);
- hota svensk säkerhet (51 %).

Forskning om rysk MII har uppmärksammat alla dessa risker. Orttung & Nelson (2019: 77–78) påvisar exempelvis att rysk informationspåverkan odlar missnöje med traditionella medier och politik. Vad gäller polarisering, så åskådliggör Saunders m.fl. (2022) hur RTs särskilda ungdomskanal ICYMI (*In Case You Missed It*) drev polariserande politiska frågor, med hjälp av satir och subtil kritik av traditionell medierapportering. Artikeln visar dessutom hur rysk informationspåverkan främjar en konservativ världsbild, i det här fallet genom att chikanera veganism, anti-rasism och andra social rörelser (Saunders m.fl. 2022: 706–712). Detta ligger i linje med den generella tendensen i rysk informationspåverkan, att diskreditera liberala värderingar till fördel för konservativa. Forskning om RT visar dock på att kanalen rört sig från extremvänster i ursprungsläget, till extremhöger och att det övergripande målet – att försvaga väst – gör att mediekanalet används för att förstärka olika slags politiska projekt (Elswah & Howard 2020). Ett exempel är #BlackLivesMatter (BLM)-protesterna i USA sommaren 2020, då ryskstyrda medier eldade på känslor i båda höger- och vänsterkretsar, för att splittra samhället. Medan RT och Sputnik främst

användes för att sprida negativ rapportering om BLM-rörelsen, så stödde andra ryskstyrda kanaler, som *In The Now*, *Soapbox* och *Redfish*, BLM-rörelsen och rapporterade om rasism i USA (Bradshaw m.fl. 2022: 14–20). Ytterligare ett exempel är splittringsförsök genom Twitterkonton, som används för att uppegga politiska meningsmotståndare mot varandra (Linville & Warren 2020; Bastos & Farkas 2019).

Sammanfattningsvis har forskare konstaterat att rysk informationspåverkan söker åstadkomma ideologisk förskjutning, splittring, ett minskat förtroende för politik, institutioner och media, samt ytterst underminera människors tro på information. Den kanske mest grundliga analysen av RT visar att huvudstrategin är ”vadsomhelst som skapar kaos” (Elsawah & Howard 2020). Påverkan kan också ha mer specifika mål, som att gynna ett visst parti i ett val, eller utöva inflytande på nationell säkerhetspolitik. Följande avsnitt ger några konkreta exempel på rysk MII.

Rysk MII riktad mot olika stater

Det finns mycket forskning om rysk valpåverkan i samband med de senaste valen i USA (exempelvis Hall Jamieson 2018; Benkler m.fl. 2021). Forskare har även uppmärksammat valpåverkan i Europa. Elshehawy m.fl. (2021) visar i en studie i *Perspectives on Politics* hur RT och Sputnik gynnade tyska AfD och dess politik, genom att driva vinklade narrativ om migration, en rapportering som kraftigt ökade i samband med de nationella valen. Det finns även studier som identifierat rysk påverkan mot franska val (Lemke & Habegger 2022). Sedan EU:s förbud blir kampen om inflytande i andra delar av världen och om bilden av Ukrainakriget globalt allt viktigare. Rysk informationspåverkan via Sputnik och RT mot afrikanska länder har uppmärksamrats av forskare (Audinet 2021; Audinet & Dreyfuss 2022).

Om vi flyttar blicken österut kan det konstateras att den ryska ledningen under tioalet år bedrev informationspåverkan i det egna landet för att bygga upp stöd för invasionen av Ukraina. Khaldarova (2022) visar i studien ”Brother or ‘Other’? Transformation of strategic narratives in Russian television news during the Ukrainian crisis” hur Rysslands Kanal 1 (*Pervyj Kanal*) började omgestalta Ukraina redan 2012. Ukrainare beskrevs före Euromaidanprotesterna främst i positiva ordalag och som ”lillebröder”, som blev uppbackade av Ryssland. Grunden var ländernas gemensamma historia och värden. Narrativet svängde sedan och ett hot började konstrueras, som användes för att skapa stöd för annekteringen av Krim. Ukrainare beskrevs överlag i negativa ordalag, som ”irrationella” och ”förrädare”. Ukrainas närmande till EU knöts samman med narrativ om radikala ukrainare som fascister, vilket fann genklang i väletablerade idéer om ukrainares roll under andra världskriget. Narrativet riktade sig också direkt mot regeringen som övervägde associationsavtal med EU

(Khalдарova 2022: 12–16). Twitter utnyttjades också för systematisk påverkan (Doroshenko och Lukito 2021). Parallellt med det förändrade medienarrativet svängde opinionssiffrorna i Ryssland kraftigt. De negativa attityderna gentemot ukrainare stärktes, från 17 % september 2012 till 59 % november 2014 (Khalдарova 2022: 4). Detta skedde samtidigt som den fria journalistiken i Ryssland successivt begränsades och så småningom kvävdes, vilket omöjliggjorde en allsidig rapportering om Ukraina och andra händelser inom och utom Rysslands gränser (Nygren 2023).

Påverkan via statsstyrd rysk TV riktas sedan länge även mot den ukrainska befolkningen. Peisakhin & Rozenas (2018: 537) visar i en studie i *American Political Science Review* att samtliga ryska kanaler inför valet 2014 drev samma narrativ om den ukrainska regeringen och politiska partier som förespråkade närmande till väst. Narrativen byggde på nedvärderande beteckningar av ukrainare som västfinansierade ”nynazister” och ”ultranationalister”. Analysen visar att konsumtion av sådana ryska medier stärkte stödet för pro-ryska kandidater och partier i det ukrainska valet 2014 och bidrog till en ökad polarisering (Peisakhin & Rozenas 2018: 548). Onuch m.fl. (2021) fann också signifikanta samband mellan frekvent konsumtion av rysk statsmedia och benägenhet att tro på falska budskap om Euromaidanprotesterna i Ukraina som styrda av onda, externa krafter. Sådan konsumtion korrelerade också med en mindre benägenheten att se positivt på, och delta i, protesterna.

Ryssland bedriver också sedan länge illasinnad informationspåverkan mot mer avlägset belägna stater. En stor jämförande studie (Ramsay & Robertshaw 2019) visar att 80 % av Sputnik och RT:s rapportering om europeiska länder målar upp en negativ bild av splittrade samhällen kännetecknade av inre konflikt, inkapabelt ledarskap och bristande demokrati. Sverige tecknas mest ensidigt och negativt av alla (Ramsay & Robertshaw 2019: 80). I ryska strategiska narrativ används Sverige ofta som ett exempel på hur ett näst intill perfekt liberalt och tolerant samhälle bryts sönder inifrån. Ett syfte kan vara att stärka anti-liberala och invandrarfientliga stämningar i Europa och Nordamerika (Colliver m.fl. 2018: 17).

En annan jämförande studie (Deverell m.fl. 2021), visar att Sputnik rapporterat negativt om hela Norden, men även den visar att Sverige skildras allra mest negativt. Studien vilar på antagandet att individer orienterar sig i den sociala verkligheten genom narrativ om samhället (Somers 1994: 613–614). Strategiska narrativ – “... a means by which political actors attempt to construct a shared meaning of the past, present, and future of international politics to shape the behavior of domestic and international actors” (Miskimmon m.fl. 2013: 6) är därför kraftfulla verktyg i försöken att påverka informationsflödet. Analysen av Sputniks narrativ blottade att Sverige och Danmark nästan uteslutande framställs negativt, med stort fokus på invandring, brottslighet, osäkerhet, moraliskt förfall, dekadens, konflikt, splittring, dåligt ledarskap, naivitet och russofobi

(Deverell m.fl. 2021: 24–28). Finland och Norge porträtteras i liknande negativa ordalag, men här framhålls även ländernas goda grannrelationer med Ryssland. Här finns likheter med narrativet om Ukraina, som nämndes ovan. Medan ukrainare före Euromaidanprotesterna beskrevs som lillebröder, som gynnas av Ryssland, kan man i narrativet om Finland skönja ett hotfullt budskap om ett tämligen framgångsrikt och positivt land som det kommer att gå bra för, om det håller sig väl med sin store granne i öster (Deverell m.fl. 2021: 22–24).

Informationspåverkan mot ”ett Sverige i förfall”

I detta avsnitt följer en fördjupning om Sputniks skadliga narrativ, utifrån artikeln ”A framework for analysing antagonistic narrative strategies: A Russian tale of Swedish decline” (Wagnsson & Barzanje 2021). Artikeln bygger på en narrativanalys av ett representativt urval av Sputniks artiklar om Sverige under två månader per år, 2014–2018, totalt 208 stycken.

Huvudnarrativet tecknar Sverige som ett i forna tider framgångsrikt, blomstrande land, med beundransvärda etiska och moraliska värderingar, som utvecklats till en politiskt splittrad, svag stat som karaktäriseras av politisk oordning och socialt kaos – på det hela taget ett misslyckat land. Sex subplotter bygger upp narrativet och även om anledningarna till Sveriges nedgång varierar i de olika plotterna, så förstärker de varandra och bygger tillsammans upp huvudberättelsen om ett misslyckat Sverige i förfall. Berättaren drar ofta på olika subplotter i samma artikel för att förstärka bilden av ett polariserat samhälle i kaos och nedgång (Wagnsson & Barzanje 2021: 249).

Under 2014 syns endast en subplot tydligt, som i analysen benämns ”Det konfliktfyllda landet”. Den består under samtliga studerade år och tecknar Sverige som ett polariserat samhälle, karaktäriserat av inre stridigheter och som en stat i ständig konflikt med omvärlden. Stridigheterna med andra länder är av högst varierande karaktär. Berättaren beskriver konflikter med Norge om renar och migration, med Finland om banker, med Polen om fruktimport och med Ryssland om allt från lax till ”påhittade” ubåtar. I berättelsen om de inre stridigheterna ställs olika grupper mot varandra; ateister mot troende, migranter mot svenskar, män mot kvinnor, Sverigedemokrater mot andra politiker. Sverige framstår som en svag, eller fallerad, stat som kämpar för att hantera problem och hot (Wagnsson & Barzanje 2021: 244–248). Under 2015 märks två nya subplotter: ”Det invaderade landet” och ”Det otrygga landet”. De spår på den negativa bilden och lyfter även fram anledningar till Sveriges nedgång. I subplotten ”Det otrygga landet” beskrivs allehanda brott och oroligheter och i ”Det invaderade landet” lyfts invandringen fram som en orsak till våld, islamisering och terrorishot. Året därpå syns ytterligare tre subplotter, som i artikeln benämns ”Det (O)sexiga landet”, ”Det dekadenta landet” och ”Det ultramoderna landet”. I dessa subplotter orsakar överdrivna liberala

böjelser Sveriges förfall. Landet präglas av ultramodernitet och traditionslösa värderingar, som bottnar i ateism och feministiska agendor. Allt detta resulterar i rotlöshet, omoraliskt beteende och dekadens. Det svenska folket lider och drabbas till och med av mentalsjukdomar i ovanligt hög utsträckning. Även historier om Sveriges demografiska problem skvallrar om ett oattraktivt samhälle, som snabbt avbefolkas. Sammantaget framtonar en berättelse om ett underligt, dekadent och fränstötande land (Wagnsson & Barzanje 2021: 249). I detta sammanhang ska påpekas att den ryska ledningen även inrikes, såväl i retorik som i lagstiftning, försöker inskräpa och framodla en konflikt mellan traditionella och "alltför" moderna värden, vilket bland annat drabbat hbtq-aktivister (Edenborg 2023).

Aktörsbeskrivningarna sänder ett budskap om det en gång ordningsamma, mäktiga Sverige, som förlorat kapacitet och styrka. Politikerna är inte hjältar som kontrollerar situationen, utan har blivit dårar, som med sitt passiva ledarskap har lett landet vilse. Skurkarna är migranter och islam, som håller på att förstöra eller ta över landet. Men skurkarna är också politiker som exempelvis förslösar skattemiljoner på feministiska projekt. Offren är de "riktiga" svenskarna, som lider av att politiker döljer sanningar och kastar bort skattepengar. Ibland är offren Sverigedemokrater, eller andra grupper eller individer. Samtidigt är Sverigedemokraterna och deras väljare, som är modiga nog att protestera och ta ansvar, de enda potentiella hjältarna i narrativet (Wagnsson & Barzanje 2021: 245–246).

Ett tydligt tecken på att det inte rör sig om normal journalistik är att Sputnik inte rapporterar i linje med vad man kan förvänta sig av en nyhetsplattform. Istället för att på daglig basis återge de stora nyhetskändelserna, så håller sig Sputnik strikt inom de sex subplotterna. Ofta lyfts enstaka, extrema, händelser fram och blåses upp på ett sådant vis att de passar in i en eller flera av subplotterna (Wagnsson & Barzanje 2021: 244–245).

Ett par tekniker kan urskiljas som används för att skapa logik och koherens i narrativet. För det första sammanfogar berättaren separata händelser som egentligen inte är relaterade till varandra på ett sätt så att de ser ut att utgöra en logisk sekvens. Läsaren serveras en ofullständig historia och förutsätts själv fylla i luckorna. En artikel från 15 september 2018 om några kinesiska turister som behandlas illa av den svenska polisen avslutas exempelvis med ett kort stycke om migration och det svenska valet. Berättaren förklarar inte hur dessa tre ämnen hör ihop, men förväntar sig att läsaren själv ska sammanfoga budskapet och skapa sig en logik. Läsaren leds att förstå en situation på ett speciellt vis, utan att Sputnik explicit serverar en tolkning, och blir på så vis "medförfattare" av texten. Sannolikheten att han/hon internaliserar budskapet och berättelsen som helhet förstärks därmed (Wagnsson & Barzanje 2021: 244). En annan teknik är att låta Ryssland vara osynlig som aktör i berättelsen. På så vis minskar risken för att läsaren ser berättelsen som vinklad och partisk och chanserna ökar att den blir mer trovärdig. Rapporteringen förefaller vara en objektiv, distanserad

beskrivning som inte tål att motsägas, eftersom referenspunkten tycks allmängiltig. Berättelsen framstår som självklar; det finns ingen tydlig avsändare med avsikt att påverka läsaren, narrativ kan inte kritiseras och det finns inget utrymme för alternativa tolkningar (Wagnsson & Barzanje 2021: 245).

Tre strategier: Smäda – skada – styra

En analys av berättelsen om Sveriges förfall utifrån teorier om internationella relationer, ledde till slutsatsen att ryska statsstyrda medienarrativ tycks bygga på tre huvudsakliga strategier, som kan benämnas ”smäda”, ”skada” och ”styra”. Dessa strategier identifierades initialt på grundval av empiriska och teoretiska observationer under analysen av narrativen om Sverige som kort återgavs ovan (Wagnsson & Barzanje 2021: 250–251). Tre därpå följande empiriska studier visar att Ryssland tillämpar dessa strategier även gentemot andra länder (Hellman 2021; Deverell m.fl. 2021; Hoyle m.fl. 2021).

Smäda innebär ett systematiskt förtal av exempelvis moral, ledarskap, befolkning och kultur, som kan skapa splittring och skada nationell självbild, internt och externt. Smäda handlar om att trycka ned landet som är föremål för narrativet. Detta kan resultera i statusförändringar i det internationella samfundet. Narrativ som syftar till statusskiften kan exempelvis baktala motståndarens politiska ledarskap eller befolkningens livsstil. Små stater är särskilt benägna att söka status på grundval av ett rykte som ”goda” och ansvarstagande stater med hög moral (Neumann & Carvalho 2015: 1–2). En liten stat som Sverige är enligt denna teori särskilt sårbar vad gäller den moraliska statusen och ryktet som en god makt.

Skada innebär försök att få mottagarlandet att verka svagt, genom systematiskt förtal av exempelvis militär kapacitet, styrbarhet, myndigheter och nationell sammanhållning. Medan den förra strategin riktas mot rykte, identitet och moral, handlar skada om att underminera materiell, fysisk styrka, styrbarhet och samhällsammanhållning. I det svenska fallet kan strategin exempelvis skönjas i narrativ om en svag militärmakt, eller i narrativ om demografiska problem. Det kan handla om att skada förtroendet för försvarsmakten, rättsväsendet eller myndigheters förmåga att organisera samhället. Denna strategi kan förstöra en stats kapacitet exempelvis vad gäller förmåga att skapa militära samarbeten.

Styra innebär försök att leda mottagarlandet i en för avsändaren fördelaktig riktning i enskilda sakfrågor, genom att uppmuntra önskvärt beteende och bortse från, förminska eller kritisera icke-önskvärt beteende. Berättaren försöker styra den andre, genom att racka ned på vissa fenomen och rapportera positivt om andra. Strategin liknar den man inom diplomatin kallar för ”coercive diplomacy” och som rymmer både ”morot och piska” (Jakobsen 2016; se för övrigt Ångström i detta nummer). Berättaren försöker få motparten att avstå

från ovälkommet beteende, medan välkommet beteende indirekt uppmuntras. Exempelvis lyfts Finlands positiva relation till Ryssland fram som ett gott exempel. Det kan också handla om att framhäva ”goda lösningar”, i det svenska fallet genom att skriva positivt om Sverigedemokraterna och på så vis indirekt visa läsaren på möjligheter till en alternativ, ljusare framtid.

Effekter

Effekterna av informationspåverkan över nationsgränser ska inte överskattas, då tendensen att mestadels acceptera information som bekräftar tidigare attityder och världsbilder begränsar sannolikheten för attitydförändringar. En jämförande studie av fyra länder tyder dock på att styrkan i ”confirmation bias” varierar beroende på individuella faktorer och nationella kontexter (Knobloch-Westerwick m.fl. 2019). Mediepubliker är knappast immuna mot rysk och annan utländsk informationspåverkan. I tillägg till den tidigare nämnda forskningen om effekter på val, finns ett antal empiriska studier som tyder på att rysk informationspåverkan ger avtryck.

Två nyutkomna experimentstudier visar att RT-konsumtion påverkar amerikaners politiska uppfattningar i vissa frågor, även när respondenterna är medvetna om att kanalen finansieras av den ryska regeringen (Fisher 2020; Carter & Carter 2021). En annan experimentstudie indikerar att amerikaner påverkas av för dem tidigare okända medier i samma utsträckning som av välkända (Peterson & Allamong 2021). Ytterligare en experimentstudie, som inkluderade 2032 svenskar, visar att Sputniks narrativ vann visst gehör, oberoende av hur texten var strukturerad och även bland läsaren som inte var bekanta med frågan som behandlades i texten (Wagnsson & Lundström 2022).

Som tidigare nämnts visar också flera studier att rysk informationspåverkan gentemot Ukraina har effekter (Peisakhin & Rozenas 2018; Onuch m.fl. 2021). Erlich och Garner (2021) tillför nyanser, genom resultat som visar att ukrainare generellt klarar att urskilja rysk desinformation, men att innehållet har betydelse. De mediekonsumenter som deltog i studien var mer benägna att tro på desinformation om ekonomi, än om politik, historia och militära frågor. Ukrainare med personliga band till Ryssland var mer benägna än andra att tro på pro-rysk desinformation. Att ukrainares personliga relationer och familjeband till Ryssland påverkar uppfattningar om ryska mediebudskap har också uppmärksammats i kvalitativa studier (Szostek 2017).

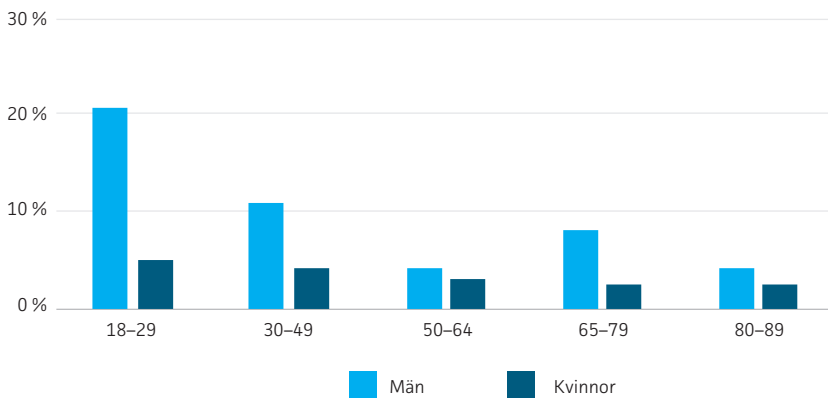
Storskaliga studier av RT-konsumtion globalt har granskat publiken närmare. En studie av hur RT konsumeras och sprids visar att kanalen nått större framgång i engelsk- och spanskspråkiga delar av världen och mindre bland arabisktalande publiker. En annan observation är att kanalen speciellt uppskattas i vissa grupper, främst bland högutbildade män (Orttung & Nelson 2019). En liknande kvantitativ studie fann att RT-konsumenter i liten utsträckning

engagerar sig aktivt i innehållet. Även den studien fann en överkonsumtion bland män, främst äldre (Crilly m.fl. 2022). Möjligen är det passiva förhållningssättet en framgång för RT. Saunders m.fl. (2022) menar att målet inte är att uppamma politisk aktivism, utan tvärtom att odla apati och politikerförrakt.

Artikeln ”The paperboys of Russian messaging: RT/Sputnik audiences as vehicles for malign information influence” (Wagnsson 2022) kartlägger svenskars konsumtion av RT och Sputnik. Studien baseras på en enkätundersökning genomförd online av Novus 3–11 november 2020, med 3033 respondenter. Resultaten visar att RT/Sputnik-konsumenter i något högre grad än icke-konsumenter instämmer i de åsikter som framförs av de ryska påverkanskanalerna. Det här gäller många politiska värderingar, från feminism och HBTQ-frågor, men även synen på Ryssland och frågor om nationell säkerhet.

Resultaten visar också en rätt hög konsumtion. 7 % av respondenterna sade sig konsumera RT/Sputnik; 5 % mer sällan och 2 % varje vecka eller månad. Ett viktigt resultat är att det finns konsumenter i alla åldersgrupper, bland båda könen och bland anhängare av alla politiska partier. Män och yngre är dock tydligt överrepresenterade. Nästan tre av fyra RT/Sputnik-konsumenter är män, och den yngsta åldersgruppen (18–29 år) är klart överrepresenterad. RT/Sputnik-konsumenter stödjer framförallt icke-parlamentariska partier, Sverigedemokraterna, samt Vänsterpartiet, i högre utsträckning än icke-konsumenter.

Figur 1. RT/Sputnik-konsumtion per ålder och kön

RT/Sputnik-konsumenter skiljer ut sig mot icke-konsumenter på en rad punkter. De uttrycker lägre tillit till svenska politiker och centrala statliga institutioner, med undantag av Försvarsmakten. De avviker genom sin mycket höga konsumtion av såväl inhemska som utländska medier. De är mer benägna att diskutera nyheter – med undantag för nyheter från traditionella svenska medier – i verkliga livet. De är samtidigt mer skeptiska till alla typer av media och journalism, förutom svensk alternativmedia, RT och Sputnik. Trots denna skepsis är de mer benägna än icke-konsumenter att sprida medieinnehåll på sociala

medier. De är också mer villiga att sprida nyheter utan att veta ursprunget och även när de misstänker att innehållet inte är sant. Detta tyder på att de har god potential i att förstärka RT/Sputniks budskap genom spridning.

Detta resultat från en svensk kontext kan kontrasteras mot Crilley m.fl. (2022), som fann att RT:s publik var tämligen passiv. De studerade dock en global publik och hade ett annat forskningsfokus. Resultaten av den svenska studien pekar däremot i samma riktning som Orttung och Nelson (2019: 90), som drar följande slutsats: "RT seems to have found a niche audience of activists. Its viewers tend to skew toward highly educated males. Social media data suggest that these viewers are active in commenting on the stories and sharing Russian content through repostings and links."

Framtida forskning behöver gräva djupare i konsumenters benägenhet att sprida informationspåverkan, men även i hur mottagligheten för informationspåverkan varierar bland individer, grupper och i olika nationella kontexter. Vissa mekanismer är välbelagda, som att upprepning ökar sannolikheten att mediekonsumenter tror på ett budskap (Pennycook m.fl. 2018). Personlighetsdrag och kognition påverkar också mottagligheten för desinformation och informationspåverkan (Schaewitz m.fl. 2020). Känslors och identiteters betydelse är en annan viktig fråga, liksom den varierande mottagligheten bland kvinnor och män och i olika åldersgrupper.

Från fronten till horisonten: MII som varaktigt hot

Inför det svenska riksdagsvalet 2022 uttalade sig företrädare för Myndigheten för Psykologiskt Försvar (MPF) på ett vis som gjorde att det föreföll som att Ryssland inte bedriver någon informationspåverkan mot Sverige. MPF:s företrädare förnekade inte att det finns långsiktig påverkan, men uppehöll sig främst vid kortsiktig påverkan i kampanjform. Chefen för den operativa avdelningen Mikael Tofvesson sa "...det pågår ingen större påverkan mot befolkningen inför det svenska riksdagsvalet" (Sallinen 2022). Han varnade i en intervju för eventuella påverkanskampanjer inför valet, som dock inte kunna urskiljas vid den tidpunkten (Fyrk 2022).

Svenska journalister och myndighetsrepresentanter refererar också ofta till "påverkansoperationer" och "påverkanskampanjer". Dessa termer ger intrycket att rysk informationspåverkan är ett flyktigt och tillfälligt fenomen. Om myndighetsföreträdare, media eller politiker förstår och förmedlar en bild av informationspåverkan som tillfälliga kampanjer som främst inträffar inför val eller inom särskilda sakområden – som när svensk socialtjänst intensivt smutskastades under en kort period under vintern 2022 – förmedlas bilden av illasinnad informationspåverkan som ett högst tillfälligt fenomen. Det riskerar att sända signaler om att individer kan skydda sig, enbart genom att vara på sin vakt och lystra till myndigheters varningar inför val, eller vid andra

tillfällen, när den plötsligt kan ”poppa upp”. Tillfälliga informationskampanjer och operationer förekommer och ska tas på största allvar, inte minst när den sker i samband med val, eller i samband med uppsplitande och polariserande händelser, som under BLM-proteserna. Det allvarligaste problemet är dock inte kortsiktiga kampanjer, utan den ständigt pågående påverkan. MII tycks vara här för att stanna och det är hög tid att inse vidden av problemet och att det inte rör sig om tillfälliga kampanjer. Edward Lucas skriver i *Journal of Democracy*:

... propaganda efforts like those surrounding the downing of the Malaysian jetliner are not isolated Russian responses to particular events. Instead, they are manifestations of a comprehensive strategy using “sharp power” to disrupt, subvert, and essentially hijack the information systems of targeted countries and regions. The Kremlin’s ambitions are evident in the scale of its financial investments and the global reach of its activities (Lucas 2022:138).

Kännetecknade för rysk MII är långsiktigheten och systematiken. MII kan exempelvis på längre sikt bidra till att normalisera uppfattningar som tidigare setts som extrema, i samverkan med rörelser – ofta högerextrema, ibland vänsterextrema – i mottagarländerna (Innes m.fl. 2021; Bennett & Livingston 2018). Genom plattformar som RT kanaliseras narrativ som sedan ompaketeras och sprids via traditionell media eller sociala medier (Watanabe 2019; Khaldarova & Pantti 2016). En viktig teknik är att efterhärma nationella politiska narrativ och nationella medier (Petersen & Allamong: 5). I Sverige har RT:s och Sputniks budskap hittills främst speglat och förstärkt den svenska högerextrema diskursen, som generellt är kritisk mot etablissemangen (politiker och vanliga medier), odlar ”vi och dem”-känslor och anknyter till och söker förstärka ”kulturkrig-debatter” (Åkerlund 2021: 2; Edenborg 2022: 511). Genom att stimulera spridning av narrativ via nationella medier säkras en långsiktig påverkan, som inte är beroende av ryska statsstyrda kanaler.

Denna artikel har sökt teckna en översiktlig bild av rysk informationspåverkan som politiskt problem. Fortsatt forskning krävs för att bättre förstå metoder (exempelvis användningen av mediekanaler och tekniska verktyg som botar), effekter och motåtgärder. Sådan forskning bör också studera MII som emanerar från andra politiska aktörer. MII är dock inte bara ett angeläget problem för forskare, utan ett otyg som angår var och en. Uppmaningar att ”vara på sin vakt” riskerar dock att underminera människors tro på information och leda till en överkritisk inställning till medier. Det är knappast sunt eller fruktbart att leva i ett tillstånd av ständig misstänksamhet. Källtilltro är lika viktigt som källkritik. Ett annat viktigt budskap är att MII är beroende av att vanliga människor fungerar som ”spridningsverktyg” och att man ska vara varsam med vad man sprider på nätet.

I vår tid pågår det ännu fysiska strider vid fronten, i Ukraina och i andra

delar av världen. Men krig på marken når oftast någon form av slut förr eller senare. MII kommer däremot troligen att bestå, som ett ständigt närvarande hot. Det är värt att avslutningsvis påminna om Ördéns (2020) varning, att det ytterst är den mänskliga omdömesförmågan som står på spel.

Referenser

- Argemi, Marc & Fine, Gary A., 2019. "Faked News: The Politics of Rumour in British World War II Propaganda", *Journal of War & Culture Studies* 12(2), s. 176-193.
- Audinet, Maxime, 2021. "Le Lion, l'Ours et les Hyènes: Acteurs, pratiques et récits de l'influence informationnelle russe en Afrique subsaharienne francophone", *IRSEM* 83, s. 9-93.
- Audinet, Maxime & Dreyfus, Emmanuel, 2022. "La Russie au Mali: une présence bicéphale", *Étude, IRSEM*, 97, s. 10-87.
- Bastos, Marko & Farkas, Johan, 2019. "'Donald Trump Is My President!': The Internet Research Agency Propaganda Machine", *Social Media + Society*, s. 1-13.
- BBC, 2022. "RT: Russian-backed TV news channel disappears from UK screens", tillgänglig på <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-60584092>, citerad 2022-09-09.
- Benkler, Yochai, Faris, Robert & Roberts, Hal, 2018. *Network Propaganda: Manipulation, Disinformation and Radicalization in American Politics* New York: Oxford University Press.
- Bennett, Lance & Livingston, Steven, 2018. "The Disinformation order: Disruptive communication and the decline of democratic institutions", *European Journal of Communication* 33(2), s. 122-139.
- Bradshaw, Samantha, DiResta, Renée & Miller, Carly, 2022. "Playing Both Sides: Russian State-Backed Media Coverage of the #BlackLivesMatter Movement", *The International Journal of Press/Politics*, s. 1-27.
- Carter, Erin Baggott & Brett, L. Carter, 2021. "Questioning More: RT, Outward Facing Propaganda, and the Post-West World Order", *Security Studies* 30(1), s. 49-78.
- Colliver, Chloe, Pomerantsev, Peter, Applebaum, Anne & Birdwell, Jonathan, 2018. "Smearing Sweden. International Influence Campaigns in the 2018 Swedish Election", Report, Institute for Strategic Dialogue & London School of Economics.
- Crilly, Rhys, Marie Gillespie, Bertie Vidgen & Alistair Willis, 2022. "Understanding RT's Audiences: Exposure Not Endorsement for Twitter Followers of Russian State-Sponsored Media", *The International Journal of Press/Politics* 27(1), s. 220-242.
- Darcy, Oliver, 2022. "RT America ceases productions and lays off most of its staff." *CNN*, tillgänglig på <https://edition.cnn.com/2022/03/03/media/rt-america-layoffs/index.html>, citerad 2022-09-09.
- Deverell, Edward, Wagnsson, Charlotte & Olsson, Eva-Karin, 2021. "Destruct, direct and suppress: Sputnik narratives on the Nordic countries", *The Journal of International Communication* 27(1), s. 15-37.
- Doroshenko, Larissa & Lukito, Josephine, 2021. "Trollfare: Russia's Disinformation Campaign During Military Conflict in Ukraine", *International Journal of Communication*, s. 4662-4689.
- Edenborg, Emil, 2022. "Disinformation and gendered boundarymaking: Nordic media audiences making sense of 'Swedish decline'", *Cooperation and Conflict* 57(4), s. 496-515.

- Edenborg, Emil, 2023. "Den ryska hbtq-rörelsen från glasnost till kriget i Ukraina. Ett civilsamhällesperspektiv på Rysslands misslyckade demokratisering", *Statsvetenskaplig tidskrift* 125(1), s. 197-220.
- EFJ, 2022. "Fighting disinformation with censorship is a mistake. European Federation of Journalists", tillgänglig på <https://europeanjournalists.org/blog/2022/03/01/fighting-disinformation-with-censorship-is-a-mistake/>, citerad 2022-09-09.
- Elshehawy, Ashrakat, Gavras, Konstantin, Marinov, Nikolay, Nanni, Federico, & Schoen Harald, 2021. "Illiberal Communication and Election Intervention during the Refugee Crisis in Germany", *Perspectives on Politics*, s. 1-19.
- Elsawah, Mona & Howard, Philip N., 2020. "‘Anything that causes chaos’: The organizational behavior of Russia Today (RT)", *Journal of Communication* 70(5), s. 623-645.
- Erllich, Aaron & Garner, Calvin, 2021. "Is pro-Kremlin Disinformation Effective? Evidence from Ukraine", *International Journal of Press/Politics*, s. 1-24.
- Europaparlamentet, 2022a. "EU must prepare better to fight off foreign interference and disinformation", tillgänglig på <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220304IPR24790/eu-must-prepare-better-to-fight-off-foreign-interference-and-disinformation>, citerad 2022-09-09.
- Europaparlamentet, 2022b. "Foreign disinformation: the EU needs to prepare and respond better", tillgänglig på <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220228IPR24221/foreign-disinformation-the-eu-needs-to-prepare-and-respond-better>, citerad 2022-09-09.
- Europaparlamentet, 2022c. "Digital Services: landmark rules adopted for a safer, open online environment", tillgänglig på <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220701IPR34364/digital-services-landmark-rules-adopted-for-a-safer-open-online-environment>, citerad 2022-09-09.
- Europeiska kommissionen, 2022a. "Statement by President von der Leyen on further measures to respond to the Russian invasion of Ukraine", tillgänglig på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_1441, citerad 2022-09-09.
- Europeiska kommissionen, 2022b. "Ukraine: Sanctions on Kremlin-backed outlets Russia Today and Sputnik", tillgänglig på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_1490?s=09, citerad 2022-09-09.
- Europeiska kommissionen, 2022c. "Speech by President von der Leyen at the EP Plenary on the social and economic consequences for the EU of the Russian war in Ukraine – reinforcing the EU’s capacity to act", tillgänglig på https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_2785, citerad 2022-09-09.
- Europeiska rådet, 2022. "EU imposes sanctions on state-owned outlets RT/Russia Today and Sputnik’s broadcasting in the EU", tillgänglig på <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/>, citerad 2022-09-09.
- Fisher, Aleksandr, 2020. "Demonizing the enemy: the influence of Russian state-sponsored media on American audiences", *Post-Soviet Affairs* 36(4), s. 281-296.
- Freedom House, 2017. "Ukraine: Ban of Independent Russian TV Undermines Media Freedom", tillgänglig på [Ukraine: Ban of Independent Russian TV Undermines Media Freedom | Freedom House](https://www.freedomhouse.org/country/ukraine/ban-independent-russian-tv-undermines-media-freedom), citerad 2022-09-09.
- Fyrk, Johan, 2022. "Hotet – en rysk kampanj vid valet: 'Nu ökar vår oro'", *Dagens Nyheter*, tillgänglig på <https://www.dn.se/sverige/hotet-en-rysk-kampanj-vid-valet-nu-okar-var-oro/>, citerad 2022-09-09.

- Hall Jamieson, Kathleen, 2018. *Cyber war: How Russian hackers and trolls helped elect a president*. Oxford University Press.
- Hellman, Maria, 2021. "Infodemin under pandemin. Rysk informationspåverkan mot Sverige", *Statsvetenskaplig tidskrift* 123(5), s. 451-474.
- Hoyle, Aiden, van den Berg, Helma, Doosje, Bertjan & Kitzen, Martijn, 2021. "Portrait of liberal chaos: RT's antagonistic strategic narration about the Netherlands", *Media, War & Conflict*, s. 1-19.
- Innes Martin, Innes, Helen, Roberts, Colin, Harmston, Darren & Grinnell, Daniel, 2021. "The normalisation and domestication of digital disinformation: on the alignment and consequences of far-right and Russian State (dis)information operations and campaigns in Europe", *Journal of Cyber Policy* 6(1), s. 31-49.
- Karmanau, Yuras, 2021. "Ukraine shuts TV channels owned by Russia-friendly tycoon", *ABC News*, tillgänglig på [Ukraine shuts TV channels owned by Russia-friendly tycoon - ABC News \(go.com\)](https://www.abcnews.com), citerad 2022-08-29.
- Khaldarova, Irina & Pantti, Mervi, 2016. "Fake News", *Journalism Practice* 10(7), s. 891-901.
- Knobloch-Westerwick, Silvia, Liu, Ling, Hino, Aairo, Westerwick, Axel, & Johnson, Benjamin K., 2019. "Context impacts on confirmation bias: Evidence from the 2017 Japanese snap election compared with American and German findings human", *Communication Research* 45(4), s. 427-449.
- Khaldarova, Irina, 2021. "Brother or 'Other'? Transformation of strategic narratives in Russian television news during the Ukrainian crisis", *Media, War & Conflict* 14(1), s. 3-20.
- La Cour, Christina Henriette, 2022. *Fighting falsehoods: how democratic states counter disinformation - an analysis of counter-disinformation policies in the United States, Sweden and Germany*. Florence: European University Institute, EUI PhD thesis, Department of Political and Social Sciences.
- Lasswell, Harold, 1927. "The theory of political propaganda", *The American Political Science Review* 21(3), s. 627-631.
- Lemke, Tobias & Habegger, Michael W., 2022. "Foreign Interference and Social Media Networks: A Relational Approach to Studying Contemporary Russian Disinformation", *Journal of Global Security Studies* 7(2).
- Linville, Darren L. & Warren, Patrick L., 2020. "Troll Factories: Manufacturing Specialized Disinformation on Twitter", *Political Communication* 37(4), s. 447-467.
- Lucas, Edward, 2022. "How Autocrats Undermine Media Freedom", *Journal of Democracy* 33(1), s. 131-146.
- Miskimmon, Alister, O'Loughlin, Ben & Roselle, Laura, 2013. *Strategic Narratives. Communication power and the new world order*. London, NY: Routledge.
- Murray, Miranda, & Marrow, Alexander, 2021. "Germany takes Russia's RT Deutsch off air within days of launch", *Reuters*, tillgänglig på <https://www.reuters.com/technology/germany-takes-russias-rt-deutsch-off-air-within-days-launch-2021-12-22/>, citerad 2022-09-09.
- Neumann, Iver & Carvalho, Benjamin, 2015. "Introduction", i De Carvalho B. et al. (eds), *Small States and Status Seeking: Norway's Quest for International Standing*. London: Routledge.
- Nygren, Gunnar, 2023. "Rysk journalistik mellan makt och professionalism", *Statsvetenskaplig tidskrift* 125(1), s. 173-195.
- Onuch, Olga, Mateo, Emma & Waller, Julian G., 2021. "Mobilization, Mass Perceptions, and (Dis)information: "New" and "Old" Media Consumption Patterns and Protest", *Social Media + Society* 7(2), s. 1-18.

- Orttung, Robbert & Nelson, Elizabeth, 2019. "Russia Today's strategy and effectiveness on YouTube", *Post-Soviet Affairs* 35(2), s. 77-92.
- Peisakhin, Leonid & Rozenas, Arturas, 2018. "Electoral Effects of Biased Media: Russian Television in Ukraine", *American Journal of Political Science* 62(3), s. 535-550.
- Pennycook, Gordon, Cannon, Tyrone D. & Rand, David G., 2018. "Prior exposure increases perceived accuracy of fake news", *Journal of Experimental Psychology: General* 147(12), s. 1865-1880.
- Ramsay, Gordon & Robertshaw, Sam, 2019. *Weaponising News: RT, Sputnik and Targeted Disinformation*. London: King's College.
- Russian Government, 2014. "The military doctrine of the Russian Federation. 25 Dec. No. Pr.- 2976", tillgänglig på <http://rusemb.org.uk/press/2029>, citerad 2022-09-09.
- Russian Government, 2016. "Doctrine of information security of the Russian Federation", tillgänglig på [Совет Безопасности Российской Федерации \(scrf.gov.ru\)](http://www.scrf.gov.ru), citerad 2022-09-09.
- Sallinen, Jani Pirttialo, 2022. "Tuftt för Ryssland att påverka Sverige", SVD, tillgänglig på <https://www.svd.se/a/AL4RpA/tuftt-for-ryssland-att-paverka-svenskar-infor-valet-2022>, citerad 2022-09-09.
- Saunders, Robert A., Rhys Crilley & Chatterje-Doody, Precious N., 2022. "ICYMI: RT and Youth-Oriented International Broadcasting as (Geo)Political Culture Jamming", *The International Journal of Press/Politics* 27(3), s. 696-717.
- Schaewitz, Leonie, Kluck, Jan P., Klösters, Lukas, & Krämer, Nicole, C., 2020. "When is Disinformation (In)Credible? Experimental Findings on Message Characteristics and Individual Differences", *Mass Communication & Society* 23(4), s. 484-509.
- Somers, Margaret R., 1994. "The Narrative Constitution of Identity: A Relational and Network Approach", *Theory and Society* 23(5), s. 605-649.
- Szostek, Joanna, 2017. "The Power and Limits of Russia's Strategic Narrative in Ukraine. The Role of Linkage", *Perspectives on Politics* 15, s. 379-395.
- Till, Christopher, 2020. "Propaganda through 'reflexive control' and the mediated construction of reality", *New Media & Society* 23(6), s. 1362-1378.
- Toler, Aric, 2018. "The Kremlin's Shifting, Self-Contradicting Narratives on MH17", *Bellingcat*, tillgänglig på <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2018/01/05/kremlins-shifting-self-contradicting-narratives-mh17/>, citerad 2022-09-09.
- Tucker, Joshua A., Guess, Andrew, Barberá, Pablo, Vaccari, Christian, Siegel, Alexandra, Sanovich, Sergey, Stukal, Denis & Nyhan, Brendan, 2018. *Social Media, Political Polarization, and Political Disinformation: A Review of the Scientific Literature*. Hewlett Foundation Report.
- Wagnsson, Charlotte, 2022. "The paperboys of Russian messaging: RT/Sputnik audiences as vehicles for malign information influence", *Information, Communication & Society*, s. 1-19.
- Wagnsson, Charlotte, 2020. "What is at stake in the information sphere? Anxieties about malign information influence among ordinary Swedes", *European Security* 29(4), s. 397-415.
- Wagnsson, Charlotte & Barzanje, Costan, 2021. "A framework for analysing antagonistic narrative strategies: A Russian tale of Swedish Decline", *Media, War and Conflict* 14(2), s. 239-257.
- Wagnsson, Charlotte & Lundström, Magnus, 2022. "Ringing True? The persuasiveness of narratives in malign information influence", *Media War and Conflict*, s. 1-18.

- Walker, Christopher, 2018. "What is 'Sharp Power'?", *Journal of Democracy* 29(3), s. 9-23.
- Watanabe, Kohei, 2017. "The spread of the Kremlin's narratives by a western news agency during the Ukraine crisis", *The Journal of International Communication* 23(1), s. 138-158.
- Wright, K., Scott, M. & Bunce, M., 2020. "Soft power, hard news: How journalists at state-funded transnational media legitimize their work". *The International Journal of Press/Politics* 25(4), s. 607-631.
- Åkerlund, Mathilda, 2021. "Dog whistling far-right code words: The case of 'culture enricher' on the Swedish web", *Information, Communication & Society*, s. 1-18.
- Ördén, Hedvig, 2020. *Securing Judgement. Rethinking Security and Online Information Threats*. Stockholm University: Stockholm Studies in Politics 185.